

ARTICULUS VI. 899

Utrum liceat religiosis vilioribus vestibus uti quam ceteri utantur.

Opus. XIX. cap. VIII.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod non liceat religiosis vilioribus vestibus uti quam ceteris. Quia secundum Apostolum I. ad Thess. ult. ab omni specie mala abstinere debemus. Sed viltras vestium habet speciem mali: dicit enim Dominus Matth. vi. 15. Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium: & super illud Apoc. vi. Bece equus pallidus, &c. dicit Glossa (ord. sup. illud, Et ecce equus niger:). Videns ,, diabolus nec per apertas tribulationes, nec ,, per apertas hereses se posse proficere, pre- ,, mittit falsos fratres, qui sub habitu reli- ,, gionis obtinent naturam nigri, & rufi equi ,, pervertendo fidem. Ergo videtur quod religiofi non debeant vilibus vestibus uti.

2. Præterea. Hieronymus dicit ad Nepotianum: Vestes palliæ, id est nigrae, aque vi- te, ut candidas ornatus, ut serdæ, pari modo succiendi sunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolent. Ergo videtur, cum inanis gloria sit gravius peccatum quam deliciarum usus, quod religiofi, qui debent ad perfectionem tendere, magis debeant vitare vestes viles quam preciosas.

3. Præterea. Religiofi maxime intendere debent operibus penitentia. Sed in operibus penitentia non est utendum exterioribus signis tristitia, sed magis lætitiæ signis: dicit enim Dominus Matth. vi. 16. Cum jejuna- tis, nolite fieri sicut hypocrite tristes: & postea subdit: Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam læta. Quod exponens Augustinus in Lib. II. de serm. Dom. in monte (cap. xxi. parum à princ.) dicit in hoc capitulo maxime advertendum est, non in sola rebus corporæ vitæ, atque pompæ, sed etiam in ipsi sordibus luctuosos esse posse iactantiam, & eo periculosorem, quo sub nomine servitutis Dei decipit. Ergo videtur quod religiofi non debeant vilioribus vestibus uti.

Sed contra est quod Hebr. xi. 37. Apol- tolus dicit: Circumstant in melitis, & in pil- lulis caprini: Glossa (interl.), ut Elias, & alii: " & in Decret. xx. quaest. iv. (cap. Omni iactantia) dicitur: Si inveni fuerint de- ridentes eos qui vilibus, & religiofi vestibus amicti sunt, corrigantur. Præterea enim tempori- bus omni sacratu vir cum medicari, ac viii veste convalescebat.

Respondeo dicendum, quod, sicut Au-

gustinus dicit in III. de doct. christ. cap. xxi. parum à princ.) in omnibus exterioribus rebus non usque verum, sed libido vitantis in culpa est. Ad quam discernendam attendendum est, quod habitus vilis, & inculcus dupliciter potest considerari. Uno modo, prout est signum quoddam dispositionis vel status huma- ni: quia, ut dicitur Eccl. xix. 27. amictus ... homini enervat de illo. Et secundum hoc vilitas habitus est quandoque signum tristitiæ: unde & homines in tristitia existentes solent vilioribus vestibus uti, sicut & conver- so in tempore solemnitatis, & gaudii utuntur cultioribus vestimentis. Unde & penitentes vilibus vestibus utuntur, ut patet Jonæ 1.11. de Rege, qui indutus est sacco: & III. Reg. xxi. de Achab, qui operuit cilicio carnem suam.

Quandoque vero est signum contemptus divitiarum, & mundani fastus. Unde Hiero- nymus dicit ad Rusticum monachum: Sordi- da vestes candida mentis indicia sint: vilis tunica contemptum seculi probet, ita dumtaxat, ne animus tumat, ne habitus, sermoque dissentiant. Et secundum utrumque horum competit religiofi vilitas vestium: quia religio est status penitentia, & contemptus mundanæ gloriæ.

Sed quod aliquis velit hoc aliis signifi- care, contingit propter tria. Uno modo ad sui humiliationem. Sicut enim ex splendore vestium animus hominis elevatur, ita ex humilitate vestium humiliatur: unde de Achab, qui carnem suam cilicio induit, dicit Dominus ad Eliam: Nonne vidisti Achab humiliationem coram me? ut habetur III. Reg. xxi. 29. Alio modo propter exemplum aliorum: unde super illud Matth. 111. Habebat vestimentum de pilis camelorum, &c. dicit Glossa (ord.), Qui ,, penitentiam predicat, habitum penitentia ,, præterendit. Tertio modo propter inanem gloriam, sicut Augustinus dicit (Lib. II. de serm. Dom. in monte cap. xxi. parum à princ.) quod in ipsi sordibus luctuosos potest esse iactantia. Duobus ergo primis modis laudabile est abjectis vestibus uti; tertio vero modo vitiosum est.

Alio autem modo potest considerari habitus vilis, & inculcus, secundum quod procedit ex avaritia, vel negligentia: & sic etiam ad vitium pertinet.

Ad primum ergo dicendum, quod vil- tras vestium de se non habet speciem mali, immo potius speciem boni, scilicet contemptus mundanæ gloriæ. Et inde est quod mali sub vilitate vestium suam malitiam occul- tant. Unde Augustinus dicit in Lib. II. de sermone Domini in monte (cap. xxiv. à med.) quod non ideo debent aver odisse vestimentum suum quis plerumque illo se occulant lupi.

Ad

ARTICULUS I. 900

Ad secundum dicendum, quod Hiero- nymus ibi loquitur de vestibus vilibus quæ deferuntur propter humilitatem gloriam.

Ad tertium dicendum, quod secundum doctrinam Domini, in operibus sanctitatis nihil homines fidere debent propter apparen- tiam: quod præcipue contingit, quando ali- quis aliquid novum facit. Unde Chrysostomus (aliquis Auctor) dicit super Matth. (hom. xxi. in opere imperfecti) Orati nihil novum faci- at, quod aspiciant homines, vel clamando, vel gestus percussendo, vel manus expandendo: quia scilicet ex ipsa novitate homines reddunt in- tentos ad considerandum. Nec tamen omnis novitas intentos faciens homines ad conside- randum, reprehensibilis est: potest enim & bene, & male fieri. Unde Augustinus dicit in Lib. II. de serm. Dom. in monte (cap. xxi. ante med.) quod qui in professione Christianita- tis inausitato squalore, & sordibus intentos in se oculos hominum facit, cum it voluntate faciat, non necessitate patitur, ex ceteris ejus operibus potest cognosci, utrum hoc contemptum superbi cul- tur, an (a) ambitionem aliqua faciat. Maxime autem videtur hoc non ex ambitione facere religiofi, qui habitum vilem deferunt quasi signum suæ professionis, qua contemptum mundi proferuntur.

QUESTIO CLXXXVIII.

De differentia religionum,

in octo articulis divisa.

Deinde considerandum est de differentia religionum: & circa hoc quaeruntur octo.

Primo, utrum sint diversæ religiones, vel una tantum.

Secundo, utrum aliqua religio institui possit ad opera vitæ activa.

Tertio, utrum aliqua religio possit ordi- nari ad militantium.

Quarto, utrum possit institui aliqua religio ad prædicandum, & huiusmodi opera exercenda.

Quinto, utrum possit aliqua religio insti- tui ad studium scientiæ.

Sexto, utrum religio quæ ordinatur ad vi- tam contemplativam, sit potior ea quæ ordi- natur ad vitam activam.

Septimo, utrum habere aliquid in communi diminuat de perfectione religionis.

Octavo, utrum religio solitariorum sit præferenda religioni in societate viventium.

(a) A. ex ambitione.

(b) Præterea Episcopum redundare monent Theologi, nec professo est in Hieronymo; at sic habet Deir. dist. xxi. cap. xxiv. Coll. Alcan. ad Eliandrum.

Utrum sit tantum una religio.

Inf. art. 6. cor.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod non sit nisi una tantum religio. In eo enim quod totaliter, & perfecte habetur, diver- sitas esse non potest: propter quod non potest esse nisi unum primum summum bonum, ut in I. habitum est (quest. vi. art. 2. 3. & 4.) Sed, sicut Gregorius dicit super Eze- chiel. hom. xx. inter med. & fin. cum quis omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotens Deo voverit, holocaustum est, sine quo religio esse non dicitur. Ergo videtur quod reli- giones non sint multe, sed una tantum.

2. Præterea. Ea quæ in essentialibus conveniunt, non diversificantur nisi per accedens. Sed sine tribus votis essentialibus religionis non est aliqua religio; ut supra habitum est (quest. clxxxvi. art. 6. & 7.) Ergo videtur quod ipsæ religiones specie non diversificentur, sed solum per accedens.

3. Præterea. Status perfectionis convenit & religionis, & Episcopis, ut supra habitum est (quest. clxxxv. art. 5. & 7.) Sed Episco- patus non diversificatur specie, sed est unus, ubicumque fuerit: unde Hieronymus dicit ad Evagrium (b) Episcopum: Ubicumque fuerit Episcopatus, sive Romæ, sive Evagrii, sive Constanti- nopoli, sive Rhegii, ejusdem muniti est, ejusdem & sacerdotii. Ergo pari ratione una sola est religio.

4. Præterea. Ab Ecclesia tollendum est omne id quod confusionem inducere potest. Sed ex diversitate religionum videtur quæ- dam posse confusio induci in populo christi- ano, ut quædam Decretalis dicit (cap. Ne nima, de religiosis domib.) Ergo videtur quod non debeant esse diversæ religiones.

Sed contra est quod in Plal. xlii. 10. scribitur ad ornatum Regiæ pertinere, quod sit circumamilla variata.

Respondeo dicendum, quod, sicut ex supra dictis patet (quest. præc. art. 2. & quest. clxxxvi. art. 7.) status religionis est quoddam exercitum, quo aliquis exercetur ad perfectionem caritatis. Sunt autem diversæ caritatis opera; quibus homo vacare potest: sunt etiam diversi modi exercitorum. Et ideo religiones distinguuntur dupliciter. Uno modo secundum diversitatem eorum ad quæ ordi-

Zz. nantur nan-

nantur; sicut si una religio ordinetur ad peregrinos hospitio suscipiendos, & alia ad visitandos, vel redimendos captivos. Alio modo potest esse diversitas religionum secundum diversitatem exercitorum; puta quod in una religione castigatur corpus per abstinencias ciborum, in alia per exercitium operum manualium; vel per nuditatem, aut per aliquid aliud hujusmodi.

Sed quia finis est potissimum in unoquoque, major est religionum diversitas quæ attenditur secundum diversos fines, ad quos religiones ordinantur, quam quæ attenditur secundum diversam exercitia.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc est commune in omni religione, quod aliquis totaliter se debet præbere ad servendum Deo: unde ex hac parte non est diversitas inter religiones, ut scilicet in una religione aliquis retineat aliquid sui, & in alia aliud; est autem diversitas secundum diversa, in quibus homo Deo servire potest, & secundum quod ad hoc homo se potest diversimode disponere.

Ad secundum dicendum, quod tria essentialia vota religionis pertinent ad exercitium religionis, sicut quedam principalia, ad quæ omnia alia reducuntur, ut supra dictum est (q. clxxxvii. art. 7. cor. & ad 2.). Ad observandum autem unumquodque eorum diversimode aliquis se disponere potest; puta ad votum continentie servandum se disponit aliquis per loci solitudinem, per abstinenciam, per mutuum societatem, & per multa alia hujusmodi. Et secundum hoc patet quod communitas essentialium votorum comparatur diversitati religionis, tum propter diversas dispositiones, tum etiam propter diversos fines, ut ex supra dictis patet (in corp. & quæst. clxxxvi. art. 7. ad 2.).

Ad tertium dicendum, quod in his quæ ad perfectionem pertinent, Episcopus se habet per modum agentis, religiosi autem per modum patientis, ut supra dictum est (quæst. clxxxiv. art. 7.). Agens autem, etiam in naturalibus, quanto est superius, tanto est magis unum; ea vero quæ patiuntur, sunt diversa. Unde rationabiliter est unus episcopalis status, religiones vero diverse.

Ad quartum dicendum, quod confusio opponitur distinctioni, & ordinari. Sic ergo ex multitudine religionum induceretur confusio, si ad idem, & eodem modo diverse religiones essent absque necessitate, & utilitate. Unde, ut hoc non fiat, saluberrimum institutum est ne nova religio, nisi auctoritate summi Pontificis, instituitur.

ARTICULUS II.

Utrum aliqua religio institui debeat ad opera vite activæ.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod nulla religio institui debeat ad opera vite activæ. Omnis enim religio pertinet ad perfectionis statum, ut ex supra dictis patet (quæst. clxxxiv. art. 5.) Sed perfectio religionis status consistit in contemplatione divinarum: dicit enim Dionysius vi. cap. eccles. Hierarche (ante med.) quod nominantur ex Dei puro servitio, & famularæ, & indivisibiles, & singulari vita uniente: eos indivisibilibus sancti convolutionibus, idest contemplationibus, ad deiformem unitatem, & amabilem Deo perfectionem. Ergo videtur quod nulla religio institui possit ad opera vite activæ.

1. Præterea. Idem iudicium videtur esse de monachis, & canonicis regularibus, ut habetur extra de postul. cap. Ex parte, & de statu monach. cap. Quod Dei timorem: dicitur enim, quod a sanctorum monachorum consortio non putantur separari, & eadem ratio videtur esse de omnibus aliis religiosis. Sed monachorum religio est instituta ad vitam contemplativam: unde Hieronymus dicit ad Paulinum: Si cupis esse quod dicitur monachus, idest solus, quid facis in urbibus? Et idem habetur extra de renuntiatione, cap. Nisi cum pridem, & de Regular. cap. Licet quibusdam. Ergo videtur quod omnis religio ordinetur ad vitam contemplativam: & nulla ad activam.

3. Præterea. Vita activa ad præsens seculum pertinet. Sed omnes religiosi seculum deserere dicuntur: unde Gregorius dicit super Ezechiel. (hom. xx. inter med. & fin.) Qui præsens seculum deserit, & agit bona que valet quasi iam in Egipto derelicta, sacrificium præbet in cœno. Ergo videtur quod nulla religio possit ordinari ad vitam activam.

Sed contra est quod dicitur Jacobi 1. 27. Religio munda, & immaculata apud Deum, & Patrem hoc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum. Sed hoc pertinet ad vitam activam. Ergo convenienter religio potest ordinari ad vitam activam.

Respondendo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. præc.), religionis status ordinatur ad perfectionem caritatis, quæ se extendit ad dilectionem Dei, & proximi. Ad dilectionem autem Dei directe pertinet contemplativa vita, quæ soli Deo vacare desiderat; ad dilectionem autem proximi directe pertinet vita activa, quæ detervit necessitatibus proximorum: & sicut ex caritate diligitur proximus

mus propter Deum; ita etiam obsequium delatum in proximis redundur in Deum, secundum illud Matth. xxv. 40. Quod uni ex minimis fecistis. Unde & hujusmodi obsequia proximis facta, in quantum ad Deum referuntur, dicuntur esse sacrificia quædam, secundum illud ad Hebr. ult. 10. Beneficentia, & communio nolite oblivisci: talibus enim hostiis promeretur Deus. Et quia ad religionem proprie pertinet sacrificium Deo offerre, ut supra habitum est (quæst. lxxxv. art. 1. ad 1. & art. 4. ad 1.) consequens est quod convenienter religiones quædam ad opera vite activæ ordinentur.

Unde & in collationibus Patrum (collar. xvi. cap. 1v. cir. princ.) Abbas Nesteros distinguens diversa religionum studia, dicit: Quædam summam intentionis suæ erga evem secreta, & cordis constituent puritatem; quidam erga institutionem fratrum, & canobiorum curam; quosdam xenodochii, idest hospitalitatis, delectat obsequium.

Ad primum ergo dicendum, quod Dei servitium, & famularum salvatur etiam in operibus vite activæ, quibus aliquis servit proximo propter Deum, sicut dictum est (in corp.) In quibus etiam salvatur singularitas vite, non quantum ad hoc quod homo cum hominibus non converteret, sed quantum ad hoc quod homo singulariter his intendat quæ ad divinum obsequium spectant: & dum religiosi operibus vite activæ insunt intuitu Dei, consequens est quod in eis actio ex contemplatione divino derivetur, Unde non privantur omnino fructu contemplativæ vite.

Ad secundum dicendum, quod eadem est ratio de monachis, & omnibus aliis religiosis, quantum ad ea quæ sunt communia omni religioni; puta quod totaliter se dedident divinis obsequiis, & quod essentialia vota religionis observent, & quod a secularibus negotiis se abstinent. Sed non oportet similitudinem esse quantum ad alia quæ sunt propria monasticæ professioni, quæ specialiter ad vitam contemplativam ordinantur. Unde & in prædicta Decretali de postulando non dicitur simpliciter, quod sit idem iudicium de canonicis regularibus, quod de monachis; sed quantum ad supradicta, scilicet quod in forensibus causis officio advocacionis non utantur: & in Decretali inducenda de statu monachorum, postquam præmiserat, quod non putantur à consorcio monachorum separandi canonici regulares, subditur: Regule tamen inserviant laxiori. Ex quo patet quod non ad omnia tenentur ad quæ monachi.

Ad tertium dicendum, quod dupliciter aliquis potest esse in seculo: uno modo per præsentiam corporalem; alio modo per mentis. S. Thom. Op. Tom. IV.

affectum. Unde & discipulis Dominus dixit (Joan. xv. 19.) Ego dixi vos de mundo: de quibus tamen ad Patrem loquitur dicens (Joan. xvii. 11.) In mundo sum, & ego ad te veni. Quamvis ergo religiosi qui circa opera vite activæ occupantur, sint in seculo secundum præsentiam corporalem; non tamen sunt in seculo quantum ad mentis affectum: quia in exterioribus occupantur, non quasi quærentes aliquid in mundo, sed solum propter divinum obsequium. Utrumque enim hoc mundo, tanquam non intente, ut dicitur I. ad Cor. vii. Unde Jacobi 1. 27. postquam dicitur est: Religio munda, & immaculata est visitare pupillos, & viduas in tribulatione: subditur: Est immaculatum se custodire ab hoc seculo, ut scilicet affectus in rebus seculi non detineatur.

ARTICULUS III.

Utrum aliqua religio ordinari possit ad militiam.

Inf. art. 4. ad 2. & 3.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod nulla religio ordinari possit ad militandum. Omnis enim religio pertinet ad statum perfectionis. Sed ad perfectionem vite christianæ pertinet quod Dominus dicit Matth. v. 39. Ego dico vobis: non resistere malo; sed si quis percussit te in unam maxillam, præbe ei & alteram: quod repugnat officio militari. Ergo nulla religio potest institui ad militandum.

2. Præterea. Gravior est compugnatio corporaliu prætorum quam concertationes verborum, quæ in advocacionibus fiunt. Sed religiosi interdicitur officio advocacionis uti, ut patet in Decretali de postulando supra inducta (art. præc. arg. 2.) Ergo videtur quod multo minus aliqua religio possit institui ad militandum.

3. Præterea. Status religionis est status penitentia, ut supra dictum est (quæst. præc. art. 6.) Sed penitentibus secundum jura interdicitur militia: dicitur enim in Decret. de penit. dist. v. (cap. 111.) Contrarium omnino est ecclesiastici regalis, post penitentiam ad honorem redire ad militiam secularem. Ergo nulla religio congrue institui potest ad militandum.

4. Præterea. Nulla religio institui potest ad aliquid injustum. Sed, sicut Isidorus dicit in Lib. XVIII. Etymol. (cap. 1. cir. princ.) justum bellum est quod ex causa imperiali geritur. Cum ergo religiosi sint quædam privata persone, videtur quod non liceat bellum

gerere; & ita ad hoc non potest institui aliqua religio.

Sed contra est quod Augustinus dicit ad Bonifacium (ep. clxxxix. al. ccv. parum ante med.). *Noli exilimare, neminem Deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus David, cui Dominus magnum testimonium perhibuit.* Sed ad hoc instituta sunt religiones ut homines Deo placeant. Ergo nihil prohibet aliquam religionem institui ad militandum.

Respondeo dicendum, quod, sicut dicitur est (art. præc.) religio institui potest non solum ad opera vite contemplativæ, sed etiam ad opera vite activæ; in quantum pertinent ad subventionem proximorum, & obsequium Dei, non autem in quantum pertinent ad aliquid mundanum tenendum. Potest autem officium militare ordinari ad subventionem proximorum, non solum quantum ad privatas personas, sed etiam quantum ad totius reipublicæ defensionem: unde de Juda Machabæo I. Machab. 11. 2. dicitur, quod *preliabatur prælium Israel cum latitia; & dilatavit populo suo gloriam.* Ordinari etiam potest ad conservationem divini cultus: unde ibidem subditur, Judam dixisse: *Nos pugnavimus pro animabus nostris, & legibus nostris;* & infra cap. xi 11. 3. dicit Simon: *Vos scitis quanta ego, & fratres mei, & domus patris mei fecimus pro legibus, & pro sanctis prælia.*

Unde convenienter potest institui aliqua religio ad militandum, non quidem propter aliquid mundanum, sed propter defensionem divini cultus, & publicæ salutis, vel etiam pauperum, & oppressorum, secundum illud Psal. lxxxix. 4. *Exipite pauperem, & ezezum de manus peccatoris liberate.*

Ad primum ergo dicendum, quod aliquis potest non resistere malo dupliciter. Uno modo, condonando propriam injuriam: & sic potest ad perfectionem pertinere, quando ita fieri expedit ad salutem aliorum. Alio modo, tolerando patienter injurias aliorum: & hoc ad imperfectionem pertinet, vel etiam ad vitium, si aliquis potest convenienter injuriantem resistere. Unde Ambrosius dicit in Lib. I. de officiis. (cap. xxvi. vers. fin.) *Fortitudo, quæ in bello tuctur à barbaris patriam, vel domi defendit infimos, vel à latrociniis socios, plena est iustitia:* sicut etiam ibidem Dominus dicit: *Quæ tua sunt, ne repetas.* Et tamen si aliquis non repeteret ea quæ sunt aliorum, si ad eum pertineat, peccaret: homo enim laudabiliter donat sua, non autem aliena. Et multo minus ea quæ sunt Dei, non sunt negligenda: quia, ut Chrysolomus (alius Auctor) dicit super Matth. (hom. v. in op. imperf. inter med. & fin.) *injurias Dei dissimulare nimis est impium.*

Ad secundum dicendum, quod exercere advocacionis officium propter aliquid mundanum, repugnat omni religioni; non autem si hoc aliquis exerceat secundum dispositionem sui prelati pro monasterio suo, ut in eadem Decret. subditur: *neque etiam pro defensione pauperum, aut viduarum.* Unde in Decret. dist. lxxxviii. (cap. 1.) dicitur: *Decrevit sancta Synodus, nullum deinceps clericum aut possessiones conquirere, aut secularium negotiis immiscere, nisi propter curam pupillorum &c.* Et similiter militare propter aliquid mundanum, est omni religioni contrarium; non autem militare propter obsequium Dei.

Ad tertium dicendum, quod militia secularis interdicitur poenitentibus; sed militia quæ est propter divinum obsequium, imponitur alicui in poenitentiam, sicut patet de his quibus injungitur ut militent in subsidium Terræ sanctæ.

Ad quartum dicendum, quod religio non sic instituitur ad militandum quod religiosus proptia auctoritate liceat bella gerere, sed solum auctoritate Principum, vel Ecclesiæ.

ARTICULUS IV. 993

Utrum aliqua religio possit institui ad prædicandum, vel confessiones audiendum.

Opusc. 2. cap. 1v.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod nulla religio possit institui ad prædicandum, vel confessiones audiendum. Dicitur enim vii. quæst. 1. (cap. Hoc nequam:) *Monachorum vita subjectionis habet verbum, & discipulus non docendi, vel prædicandi, vel pascendi alios:* & eadem ratio esse videtur de aliis religionibus. Sed prædicare, & confessiones audire, est pascere, vel docere alios: Non ergo ad hoc aliqua religio potest institui.

2. Præterea. Id ad quod religio instituitur, videtur esse maxime proprium religioni, ut supra dictum est (art. 11. & 3. præc.) Sed prædicti actus non sunt proprii religionibus, sed potius prælatorum. Non ergo ad hujusmodi actus potest aliqua religio institui.

3. Præterea. Inconveniens videtur quod auctoritas prædicandi, & confessiones audiendi infinis hominibus committatur. Sed non est certus numerus eorum qui in aliqua religione recipiuntur. Ergo inconveniens est quod aliqua religio instituitur ad actus prædictos.

4. Præterea. Prædicatoribus debetur victus à fidelibus Christi, ut patet I. ad Corinth. 1x. Si ergo committitur prædicacionis officium

alicui religioni ad hoc instituta, sequitur quod fideles Christi teneantur ad exhibendum sumptus infinis personis: quod cedit in magnum eorum gravamen. Non ergo debet aliqua religio institui ad hujusmodi actus exercendos.

5. Præterea. Institutio Ecclesiæ debet sequi institutionem Christi. Sed Christus primo misit ad prædicandum duodecim Apostolos, ut habetur Luc. ix. & postea misit septuaginta duos discipulos, ut habetur Luc. x. & sicut Glossa (ordin. Bedæ super illud, *Post hæc autem, &c.* ibidem dicit, *Apostolorum formam tenent Episcopi & septuaginta duorum discipulorum minores presbyteri, scilicet curati.* Ergo præter Episcopos, & presbyteros parochiales, non debet aliqua religio institui ad prædicandum, vel ad confessiones audiendum.

Sed contra est quod in collationibus Patrum (collat. xiv. cap. 1v. in fin.) Abbas Nestores de diversitate religionum loquens ait: *Quidam eligentes egrotantium curam, alii intercessionem que pro miseris, atque oppressis impenditur, exequentes, aut dolens instantes, aut elemosinas pauperibus largientes, inter magnos, atque summos viros pro afflicto suo, ac pietate vigitant.* Ergo sicut ad egrotantium curam aliqua religio potest institui: ita etiam ad docendum populum per prædicacionem, & alia hujusmodi opera.

Respondeo dicendum, quod, sicut dicitur est (art. 2. huj. quæst.) convenienter religio institui potest ad opera vite activæ, secundum quod ordinantur ad utilitatem proximorum, & ad obsequium Dei, & conservationem divini cultus. Magis autem procuratur utilitas proximorum per ea quæ pertinent ad spirituales anime salutem, quam per ea quæ pertinent ad subveniendum corporali necessitati, quanto spiritualia corporalibus sunt potiora. Unde supra dictum est (quæst. xxx. art. 3.) quod elemosynæ spirituales sunt corporalibus potiores. Hoc etiam pertinet magis ad obsequium Dei, cui nullum sacrificium est magis acceptum quam zelus animarum, ut Gregorius dicit super Ezech. (hom. xxi. aliquant. ante fin.) *Majus etiam est, spiritualibus armis contra errores hereticorum, & tentaciones demonum fideles defendere, quam corporalibus armis populum fidei tueri.* Et ideo convenientissimum est, ad prædicandum, & ad alia hujusmodi quæ pertinent ad salutem animarum, aliquam religionem institui.

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui operatur ex virtute alterius, agit per modum instrumenti. Minister autem est sicut instrumentum animatum, ut Philosophus dicit in I. Polit. (cap. 11. ante med. & Lib. VIII. Ethic. cap. xi. ad fin.) Unde quod aliquis auc-

toritate prælatorum prædicet, vel alia hujusmodi faciat, non supergreditur discipulatus, vel subjectionis gradum, qui competit religiosi.

Ad secundum dicendum, quod, sicut religiones aliquæ instituntur ad militandum, non quidem ut militent auctoritate propria, sed auctoritate Principum, vel Ecclesiæ, quibus ex officio competit, sicut dictum est, antepæc. ad 4. ita etiam religiones instituntur ad prædicandum, & confessiones audiendum, non quidem auctoritate propria, sed auctoritate prælatorum superiorum, & inferiorum, ad quos ex officio pertinet: & ita subservire prælati in tali ministerio, est hujusmodi religionem propriam.

Ad tertium dicendum, quod à prælati non conceditur talibus religiosi ut quilibet indifferenter possit prædicare, vel confessiones audire; sed secundum moderationem eorum qui hujusmodi religionibus prædicantur, vel secundum taxationem ipsorum prælatorum.

Ad quartum dicendum, quod plebs fidelis non tenetur ex debito juris ad sumptus ministrandos nisi ordinariis prælati, qui propter hoc decimas, & oblationes fidelium recipiunt, & alios ecclesiasticos redditus. Sed si aliqui in hujusmodi actibus gratis velint fidelibus ministrare, non potestatis ab eis sumptus exigentes, non potestatis hoc gravare fideles: quia etiam ipsi possunt liberaliter recompenfare temporalem subventionem: ad quam etiam non tenentur ex debito juris, tenentur tamen ex debito caritatis: non autem ita quod eis sit tribulatio, aliis autem remissio, ut dicitur II. ad Corinth. vi 11. 13. Si tamen non inventerentur qui gratis se hujusmodi obsequiis manciparent tenerentur ordinariis prælati, si ipsi non sufficerent, alios ad hoc idoneos quaerere, quibus sumptus ipsi ministrarent.

Ad quintum dicendum, quod formam septuaginta duorum discipulorum non solum tenent presbyteri curati, sed quicumque alii minoris ordinis, qui Episcopos in eorum officio subserviunt. Non enim legitur, quod septuaginta duobus discipulis Dominus aliquas determinatas parochias assignaret, sed quod *mittebat eos binos aut faciem suam in omnem civitatem, & locum quo erat isse venturus.* Opportunum autem fuit, ut præter ordinarios prælatos alii affererentur ad hujusmodi officia, propter multitudinem fidelis populi, & difficultatem inveniendi sufficientes personas distribuendas singulis plebibus, sicut etiam religiones ad militandum necesse fuit institui, propter defectum secularium Principum ad resistendum infidelibus in aliquibus terris.

ARTICULUS V. 904

Utrum sit institienda aliqua religio ad studendum.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod non sit institienda aliqua religio ad studendum. Dicitur enim in Psal. lxx. 16. Quoniam non cognovit litteraturam, introibo in potentias Domini. Glossa (interl.), idest virtutem christianam. Sed perfectio christiane virtutis maxime videtur ad religiosos pertinere. Ergo eorum non est studio litterarum institere.

2. Præterea. Id quod est diffusionis principium, religiosus non competit, qui in unitate pacis congregantur. Sed studium diffusionem inducit: unde & in Philosophis subsecuta est diversitas sectarum: unde & Hieronymus super epistolam ad Titum (cap. 1. sup. illud, Et constituas per civitates) dicit: Antequam diaboli insidius in religione fierent, & diceretur in populo, Ego sum Pauli, ego Apollo; ego Cepha &c. Ergo videtur quod nulla religio debeat institui ad studendum.

3. Præterea. Professio christiane religionis differre debet a professione Gentilium. Sed apud Gentiles aliqui Philosophiam profitebantur; & nunc etiam aliqui seculares dicuntur aliquarum scientiarum professores. Non ergo religiosus competit studium litterarum.

Sed contra est quod Hieronymus in epistola ad Paulin. invitat eum ad dicendum in statu monastico, dicens: Discamus in terris, quoniam scientia nobis perseveret in celis: & infra: Quicquid quaesierit, secum scire conabor.

Respondetur dicendum, quod, sicut dictum est (art. 2. huj. quæst.) religio potest ordinari ad vitam activam, & ad vitam contemplativam. Inter opera autem vite activæ principaliora sunt illa quæ ordinantur directe ad salutem animarum, sicut predicare, & alia hujusmodi. Competit ergo studium religiosus litterarum tripliciter.

Primo quidem quantum ad id quod est proprium contemplativæ vite, ad quam studium litterarum dupliciter adjuvat. Uno modo directe coadiuvando ad contemplandum, illuminando scilicet intellectum. Vita enim contemplativa, de qua nunc loquimur, principaliter ordinatur ad considerationem divinorum, ut supra habitum est (quæst. clxxx. art. 4.) in qua dicitur homo per studium ad considerandum divina: unde in laudem veri jussi dicitur in Psal. 1. 2. quod in lege Domini meditabitur die, ac nocte: & Eccl. xxxix. 1. dicitur: Sapientiam antiquorum exquirat sapiens, & in Prophetis vacabit. Alio modo

studium litterarum juvat ad contemplativam vitam indirecte, removendo contemplationis pericula, scilicet errores, qui in contemplatione divinorum frequentiter accidunt his qui Scripturas ignorant; sicut in collationibus Patrum (collat. x. cap. 111.) legitur, quod Abbas Serapion propter simplicitatem incidit in errorem Anthropomorphitarum, idest eorum qui Deum habere humanam formam arbitrantur. Unde dicit Gregorius in VI. Moral. (cap. xvii. ante med.) quod nonnulli, dum plus exquirunt contemplando quam capiunt, asque ad perverfa legmata erumpunt: & dum veritatis esse discipuli humiliter negligunt, magistrorum errorum sunt. Et propter hoc dicitur Eccl. 11. 3. Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devotareque sustulim.

Secundo necessarium est studium litterarum religiosus institui ad predicandum, & alia hujusmodi exercendum: Unde Apostolus dicit ad Tit. 1. 9. de Episcopo, ad cuius officium hujusmodi adus pertinent: Amplexentem eum, qui secundum doctrinam est, firmam sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere. Nec obstat quod Apostoli absque studio litterarum ad predicandum sunt missi: quia, ut Hieronymus dicit in epistola ad Paulinum (inter princ. & med.) quicquid alii exercitatio, & quotidiana in lege Dei meditatio tribuere solet, hoc illi Spiritus Sanctus suggerbat.

Tertio studium litterarum religioni congruit quantum ad id quod est omni religioni commune: valet enim ad vitandum carnis lasciviam: unde & Hieronymus dicit ad Rusticum monachum (circ. med.) Ama Scripturarum scientiam, & carnis vitia non amabit. Avertit enim animum a cogitatione lascivæ, & carnem macerat propter studii laborem, secundum illud Eccl. xxxi. 1. Vigilia bonestatis tabefaciunt carnes. Valet etiam ad auferendam cupiditatem divitiarum: unde Sap. vii. 8. dicitur: Divitias nihil esse duxi in comparatione illius: & I. Machab. xi. 8. dicitur: Non autem nullo bonum indignumus, scilicet exteriorum subsidiorum, habentes solatio sanctos libros, qui in manibus nostris sunt. Valet etiam ad obedientiam documentum: unde Augustinus dicit in Lib. de operibus monach. (cap. xvi. circa fin.) Quæ est ista proceritas, scilicet nulli obtemperare, dum vult ei vacare? Et ideo manifestum est quod congrue potest institui religio ad studium litterarum.

Ad primum ergo dicendum, quod Glossa sibi exponit illud de littera veteris legis, de qua Apostolus dicit II. Corinth. 11. 6. Litteris occidit. Unde non cognoscere litteraturam est non approbare litteralem circumcisionem, & veteras carnales observantias.

Ad

Ad secundum dicendum, quod studium ad scientiam ordinatur, quæ sine caritate infiat, & per consequens diffusiones facit, secundum illud Proverb. xii. 10. Inter superbos semper sunt iurgia; sed cum caritate edificat, & concordiam parit: unde I. ad Corinth. 1. 5. Apostolus cum dixisset, Divites facti estis in omni verbo, & in omni scientia, postmodum subdit: lapsus dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Hieronymus tamen non loquitur ibi de studiis litterarum, sed de studiis diffusionum, quæ per hereticos, & schismaticos intaverunt in religionem christianam.

Ad tertium dicendum, quod Philosophi proficiebantur studia litterarum quantum ad seculares doctrinas; sed religiosus competit principaliter intendere studio litterarum pertinentium ad doctrinam quæ secundum pietatem est, ut dicitur ad Tit. 1. Alis autem doctrinis intendere non pertinet ad religiosos quorum tota vita divinis obsequiis mancipatur, nisi inquantum ordinantur ad sacram doctrinam. Unde Augustinus dicit in fine Musicae: Nos dum negligendos esse non existimamus, quos heretici ratiunt, & scientie fallaci sollicitatione decipiunt, tardius incedimus consideratione ipsarum clarum: quod tamen facere non audeamus, nisi multos prius Ecclesie catholice matris optime filios, eadem refellendorum hereticorum necessitate fecisse videremus.

ARTICULUS VI. 905

Utrum religio que vacat vite contemplativæ sit potior ea que vacat operibus vite activæ.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod religio que vacat vite contemplativæ non sit potior ea que vacat operibus vite activæ. Dicitur enim extra, de regularibus, & transuentibus ad religionem, cap. Licet: Si in vobis bonum minori bono proponitur, & ita communi utilitati speciali utilitati preferatur, & in hoc casu recte proponitur doctrina scientie, scilicet contemplationi, & labor quietis. Sed religio est melior quæ ad majus bonum ordinatur. Ergo videtur quod religiones, quæ ordinantur ad vitam activam, sint potiores illis quæ ordinantur ad vitam contemplativam.

Præterea. Omnis religio ordinatur ad perfectionem caritatis, ut supra habitum est (art. 1. & 2. huj. quæst.) Sed super illud ad Hebr. xi. 1. Nonnumquam usque ad sanguinem resistit, dicit Glossa (August. serm. xvi. de verb. Apost. cap. 1. circ. med.) Resistorum hæc vita dicitur nulla esse ea ad quam sancti Martires pervenerunt, qui contra peccatum usque ad sanguinem certaverunt. Certare autem usque ad sanguinem competit religionibus quæ ad vitam activam. Ergo videtur quod hujusmodi religiones sint potiores.

(a) Vinigata abundantie suavitate.

3. Præterea. Tanto videtur esse aliqua religio perfectior, quanto est arctior. Sed nihil prohibet aliquas religiones ad vitam activam ordinatas esse arctiores observantia quam sint illæ quæ ordinantur ad vitam contemplativam. Ergo sunt potiores.

Sed contra est, quod Dominus Luc. x. dicit, optimam partem esse Mariæ; per quam vita contemplativa significatur.

Respondetur dicendum, quod, sicut supra dictum est, art. 1. huj. quæ. differentia unius religionis ad aliam principaliter quidem attenditur ex parte finis, secundario autem ex parte exercitii. Et quia non potest aliquid dici altero potius, nisi secundum id in quo ab eodiffert; ideo excellentia unius religionis super aliam principaliter quidem attenditur secundum religionis finem, secundario autem secundum exercitium. Diversimode tamen utraque comparatio attenditur. Nam comparatio quæ est secundum finem, est absoluta, eo quod finis propter se queritur; comparatio autem quæ est secundum exercitium, est respectiva, quia exercitium non queritur propter se, sed propter finem. Et ideo illa religio alteri præferatur quæ ordinatur ad finem absolute potiore, vel quia est majus bonum, vel quia ad plura bona ordinatur. Si vero sit finis idem, secundario attenditur præminentia religionis, non secundum quantitatem exercitii, sed secundum proportionem ejus ad finem intentum. Unde & in collationibus Patrum (collat. 11. cap. 11.) introducit sententia B. Antonii, qui prætulit dictionem, per quam aliquis omnia moderatur, & jejuniis, & vigiliis, & omnibus hujusmodi observantia.

Sic ergo dicendum est, quod opus vite activæ est duplex. Unum quidem quod ex plenitudine contemplationis derivatur, sicut doctrina, & predicatio. Unde & Gregorius dicit supra per Exech. (hom. x. à med.) quod, de perfectis, vis post contemplationem suam radu quibus dicitur Psal. cxi. 1. 7. Memoriam (a) suavitate sua gravitabunt. Et hoc præfertur simplici contemplationi. Sicut enim majus est illuminare quam lucere solum; ita majus est contemplari alios tradere quam solum contemplari. Aliud autem opus est activæ vite quod totaliter consistit in occupatione exteriori; sicut elemosinas dare, hospitalitatem, &c.

(c) obilitate in modis suis & in eis

plures recipere. Et alia huiusmodi, quæ sunt minora operibus contemplationis, nisi forte in casu necessitatis, ut ex supra dictis patet (quæst. clxxxviii. art. 1.). Sic ergo summum gradum in religionibus tenent quæ ordinantur ad docendum, & predicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum sicut & in aliis rebus sine primorum conjunctione principis secundorum, ut Dionysius dicit viii. cap. de div. Nom. (à med. lect. 4.) Secundum autem gradum tenent illæ quæ ordinantur ad contemplationem. Tertius est eorum quæ occupantur circa exteriores actiones.

In singulis autem horum graduum potest attendi præminentia, secundum quod una religio ordinatur ad aliorem actum in eodem genere; sicut inter opera activæ vitæ potius est redimere captivos quam recipere hospites, & in operibus vitæ contemplativæ potior est oratio quam lectio. Potest etiam attendi præminentia, si una eorum ad plura horum ordinatur quam alia, vel si convenientiora statuta habeat ad suam propositum consequendum.

Ad primum ergo dicendum, quod Decretalis illa loquitur de vita activa, prout ordinatur ad salutem animarum.

Ad secundum dicendum, quod religiones quæ instituuntur propter salutem, & rectius ordinantur ad hoc quod effundant sanguinem hostium quam ad hoc quod eorum sanguis effundatur: quod proprie Martyribus competit. Nihil tamen prohibet, huiusmodi religiosos in aliquo casu meritum martyrii consequi, & secundum hoc præferri aliis religionibus; sicut & opera activa interdum in aliquo casu præferuntur contemplationi.

Ad tertium dicendum, quod (a) arctitudo observanciarum non est illud quod præcipue in religione commendatur; ut beatus Antonius dicit (in collat. PP. collat. 11. cap. 11. à med. & cap. 111. & 116.) & Hic LVIII. 5. dicitur: *Namquid valeat jejuniis quod elegeris, per diem affligere hominem animam suam? assumitur tamen in religione ut necessaria ad carnis macerationem; quæ si sine discretionis sit, periculum descendit habet animum, sicut beatus Antonius dicit. Et ideo non est potior religio ex hac quod habeat ætiores observantias, sed ex hoc quod ex majori discretionem sunt eius observancie ordinate ad finem religionis; sicut ad continentiam efficacius ordinatur maceratio carnis per abstinentiam cibi, & potus quæ pertinet ad famem; & sitim, quam per subtractionem vestium, quæ pertinet ad frigus, & nuditatem; & quam per corporalem laborem.*

(a) Ita ms. & edit. passim. Al. altitudo.

ARTICULUS VII.

Utrum habere aliquid in communi diminuat perfectionem religionis.

Opus. xvii. cap. xv. & epist. x. cap. vi. in xviii. q. 1. c. 1. & 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

AD septimum sic proceditur. Videtur quod habere aliquid in communi diminuat perfectionem religionis. Dicit enim Dominus Matth. xix. 21. *Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Ex quo patet quod carere mundanis divitiis pertinet ad perfectionem christianæ vitæ. Sed illi qui habent aliquid in communi, non carent divitiis mundanis. Ergo videtur quod non attingant omnino ad perfectionem christianæ vitæ.

2. Præterea. Ad perfectionem consiliorum pertinet ut homo mundana sollicitudine careat: unde & Apostolus I. ad Corinth. vii. 32. dicitur: *Non sollicitus sit quis seipsum, sed solum deus.* Sed ad sollicitudinem præsentis vitæ pertinet quod aliqui relinquent sibi aliquid in futurum: quam quidem sollicitudinem Dominus discipulis prohibet Matth. vi. 34. dicens: *Nolite solliciti esse in crastinum.* Ergo videtur quod habere aliquid in communi diminuat perfectionem christianæ vitæ.

3. Præterea. Divitiæ communes quodammodo pertinent ad singulos qui sunt in communitate: unde Hieronymus ad Hefedor. Episc. (parum à med. epist.) dicit de quibusdam loquens: *Sunt divites monachi quam fuerant seculares, & possident opera sub Christo parere, quas sibi locupletæ diabolo non habuerunt: suspirat eos Ecclesia divites, quos tenuit mundus ante mendicos.* Sed quod aliquis habeat divitiis proprias, derogat perfectioni religionis. Ergo etiam perfectioni religionis derogat quod aliquid in communi habeatur.

4. Præterea. Gregorius in III. Dial. (cap. 18. cir. med.) narrat de quodam sanctissimo viro Isaac, quod cum ei discipuli dum iter innoxent ut pro usu monasterii possessiones que offerre batur, acciperet, ille sollicitus super paupertatis custodiam sententiam tenebat, dicens: *Monachus qui in terra possessione querit, monachus non est: quod intelligitur de communibus possessionibus, quæ pro communi usu monasterii offerre bantur. Ergo videtur quod habere aliquid in communi tollat perfectionem religionis.*

5. Præterea. Dominus perfectionem religionis discipulis tradens Matth. x. 9. dicit: *Nolite possidere aurum, & que argentum, neque pecuniam in ventis vestris, non parati in viam per quod;* ut Hieronymus dicit (in hunc loc.) arguit Philosophus, qui vitio appellatur

Philosophus, qui vitio appellatur

Philosophus; qui quasi contemptores seculi, & omnia pro nihilo ducentes cellarium secum vehant. Ergo videtur quod servare aliquid sine in proprio, sive in communi, diminuat perfectionem religionis.

Sed contra est quod Prosper dicit in Lib. II. de vita contemplativa (cap. ix. parum à princ.) & habetur xi. quæst. 1. (cap. Exp. 1.) *Satis ostenditur, & propria debere propter perfectionem contemni, & sine impedimento perfectionis Ecclesie posse facultates, quæ sunt profecto communes, possideri.*

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. clxxxiv. art. 3. & quæst. clxxxv. art. 6. ad 1.) perfectio non consistit essentialiter in paupertate, sed in Christi sequela, secundum illud Hieronymi super Mattheum (cap. xix. sup. illud, *Et secuti sumus te*): *Quia non sufficit omnia relinquere, addit Petrus quod perfectum est, scilicet, Secuti sumus te.* Paupertas autem est sicut instrumentum, vel exercitium perveniendi ad perfectionem. Unde in collationibus Patrum (collat. 11. cap. vii. à med.) Abbas Moyses dicit: *Jejunia, vigilia, meditatio Scripturarum, nuditas, ac privatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumentum sunt.* Est autem privatio omnium facultatum, sive paupertas perfectionis instrumentum, in quantum per remotionem divitiarum tolluntur quedam caritatis impedimenta: quæ sunt præcipue tria. Quorum primum est sollicitudo, quam secum divitiæ afferunt: unde Dominus dicit Matth. xii. 22. *Quod autem seminatum est in spinis, hic est qui verbum Dei audit: & sollicitudo seculi istius, & fallacia divitiarum suffocant verbum.* Secundum autem est divitiarum amor, qui ex divitiis possessis augetur: unde & Hieronymus dicit super Matth. (cap. xix. sup. illud, *Facilius est camelum, quod quia divitiis habita difficilius contemuntur, non dixit Dominus, impossibile est divitem intrare in regnum caelorum, sed difficile.* Tertium autem est inanis gloria, vel elatio, quæ ex divitiis nascitur, secundum illud Psalm. cxviii. 7. *Qui confidunt in virtute sua, & in multitudine divitiarum suarum gloriantur.*

Horum ergo trium primum à divitiis separari non potest totaliter, sive sint magna, sive parva. Necessè est enim hominem aliquammodo sollicitari de acquirendis, vel conservandis exterioribus rebus. Sed si res exteriores non querantur, vel habeantur nisi in modica quantitate, tantum sufficiunt ad simplicem victum, talis sollicitudo non multum impedit hominem: unde nec perfectioni repugnat christianæ vitæ. Non enim omnis sollicitudo à Domino interdicitur, sed superflua, & nociva: unde super illud Matthæi vi. *Ne solliciti sitis anime vestre, quid manducetis, &c.* dicit Au-

gustinus in Lib. II. de sermone Domini in monte (implic. cap. xvi. sed expref. in Lib. de op. Monach. cap. xxvi. à princ.) „ Non hoc dicit, ut ista non procurentur, quantum necessitatis est; sed ut non ista intendantur, & propter ista faciant quicquid in Evangelii prædicatione facere juventur. Sed abundans divitiarum possessio abundantior sollicitudinem ingerit, per quam animus hominis multum distrahitur, & impeditur ne totaliter feratur in Dei obsequium. Alia vero duo, scilicet amor divitiarum, & elatio, seu gloriatio de divitiis, non consequuntur nisi abundantes divitiis.

S. Th. Op. Tom. IV.

Differ tamen circa hoc, utrum divitiæ abundantes, vel moderate in proprio, vel in communi habeantur. Nam sollicitudo quæ circa proprias divitiis adhibetur, pertinet ad amorem privatum, quo quis se temporaliter amat: sed sollicitudo quæ adhibetur circa res communes, pertinet ad amorem caritatis, quæ non querit que sua sunt, sed communibus intendit. Et quia religio ad perfectionem caritatis ordinatur, quam perficit amor Dei usque ad contemptum sui, habere aliquid proprium perfectioni repugnat religionis; sed sollicitudo quæ adhibetur circa bona communia, pertinere potest ad caritatem: licet etiam per hoc impeditur positus aliquis aliorum caritatis actus; puta contemplationis divinæ, aut instructionis proximorum. Ex quo patet quod habere superabundantes divitiis in communi, sive in rebus mobilibus, sive in immobilibus, est impedimentum perfectionis; licet non totaliter excludat eam: habere autem de rebus exterioribus in communi, sive mobilibus, sive immobilibus, quantum sufficit ad simplicem victum, perfectionem religionis non impedit, si consideretur paupertas per comparationem ad communem finem religionum, qui est vacare divinis obsequiis.

Si autem consideretur per comparationem ad speciales fines religionum, sic, præsupposito tali fine, paupertas major, vel minor est religione accommodata: & tanto erit unaquequeque religio secundum paupertatem perfectior, quanto habet paupertatem magis proportionatam suo fini. Manifestum est enim quod ad exteriora, & corporalia opera vitæ activæ indiget homo copia exteriorum rerum; ad contemplationem autem pauca requiruntur. Unde Philoſophus dicit in X. Ethicor. (cap. viii. ante med.) quod ad actiones multis opus est, & quanto utique majores sunt, ac meliores, pluribus; speculanti autem nulla talium ad operationem est necessitas, sed illi necessariis indiget: alia vero impedimenta sunt ad speculationem. Sic ergo patet quod religio quæ ordinatur ad actiones corporales activæ vitæ, puta ad militandum, vel

ad

Aaa

ad hospitalitatem sectandam, imperfecta esset, si communibus careret divitiis; religiones autem quæ ad contemplativam vitam ordinantur, tanto perfectiores sunt, quanto earum paupertas minore ei sollicitudine temporalium ingerit. Tanto autem sollicitudo temporalium rerum magis impedit religionem, quanto sollicitudo spiritualium major ad religionem requiritur.

Manifestum est autem quod majorem sollicitudinem spiritualium requirit religio quæ est instituta ad contemplandum, & contemplata aliis tradendum per doctrinam, & prædicationem, quam illa quæ est instituta ad contemplandum tantum. Unde talem religionem decet paupertas talis quæ minimam sollicitudinem ingerat. Manifestum est autem quod minimam sollicitudinem ingerit conservare res usui hominum necessarias tempore congruo procuratas. Et ideo tribus gradibus religionum suprapositis triplex gradus paupertatis competit. Nam illis religionibus quæ ordinantur ad corporales actiones activæ vitæ, competit habere abundantiam divitarum communium: illis autem religionibus quæ sunt ordinatæ ad contemplandum, magis competit habere possessiones moderatas; nisi simul oporteat tales religiosos per se, vel per alios hospitalitatem tenere, & pauperibus subvenire: illis autem quæ ordinantur ad contemplata aliis tradenda, competit vitam habere maxime ab exterioribus sollicitudinibus expeditam: quod quidem fit, dum modica quæ sunt necessaria vitæ, congruo tempore procurata conservantur. Et hoc Dominus paupertatis institutor docuit suo exemplo: habebat enim loculos Judæ commissos, in quibus recondebantur ei oblata, ut habetur Joan. xii.

Nec obstat quod Hieronymus dicit super Matth. (in fin. comment. ad cap. xvii.) quod si quis obicitæ voluerit, quomodo Judæ pecuniam in loculis portabat, respondemus, quod rem pauperum in usus suos convertere nescit putavit, scilicet solvendo tributum: quia inter illos pauperes præcipue erant ejus discipuli, in quorum necessitates pecunia loculorum Christi expendebatur. Dicitur enim Joan. iv. 8. quod discipuli obierant in civitatem, ut cibum emerent: & Joan. xii. 29. dicitur, quod discipuli putabant, quia loculos habebat Judæ, quod dixisset ei Jesus, Ecce ea quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut ut egenis aliquid daret. Ex quo patet quod conservare pecuniam, aut qualemcumque alias res communes ad sustentationem religionum Congregationis ejusdem, vel quorumcumque aliorum pauperum, est perfectioris conformis quam Christus docuit suo exemplo. Sed & discipuli post resurrectionem, à quibus omnis religio sumpsit originem, prætia prædiorum conservabant, &

distribuebant, prout cuique opus erat.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut dictum est (quæst. clxxxiv. art. 3. in corp. & ad 1.) ex illo verbo Domini non intelligitur, quod ipsa paupertas sit perfectio, sed perfectioris instrumentum: & sicut ostensum est (quæst. clxxxv. art. 8.) minimum est inter tria principalia instrumenta perfectionis. Nam votum continentie præeminet voto paupertatis, & votum obedientiæ præfertur utriusque. Quia vero instrumentum non propter se queritur, sed propter finem, non tanto aliquid sit melius, quanto majus est instrumentum, sed quanto est magis sui proportionatum; sicut Medicus non tanto magis sanat, quanto majorem dat medicinam, sed quanto medicina est magis proportionata morbo. Sic ergo non oportet quod religio tanto sit perfectior, quanto majorem habet paupertatem, sed quanto ejus paupertas est magis proportionata fini communi, & speciali. Et si daretur quod excessus paupertatis faceret religionem perfectiorem secundum hoc quod est pauperior, non tamen faceret eam perfectiorem simpliciter: posset enim esse quod alia religio excederet in his quæ pertinent ad continentiam, & obedientiam; & sic esset simpliciter perfectior: quia quod in melioribus excedit, est simpliciter melius.

Ad secundum dicendum, quod per hoc quod Dominus dicit Matth. vi. 34. Nolite solliciti esse in crastinum, non intelligitur quod nihil reservertur in futurum: hoc enim periculosum esse beatus Antonius in collationibus Patrum (collat. ii. cap. 11. circ. med.) ostendit, dicens, quod privationem omnium facultatum ita sectantes, ut ex ipsis nec quidem unius diei vittum scilicet, unumve denarium superesse patrentur, & alia hujusmodi facientes, ita videmus repente decipios, ut arreptum opus non potuerint congruo exitu terminare. Et, ut Augustinus dicit in Lib. de oper. monach. (cap. xxi. i. à med.) si hoc verbum Domini, Nolite solliciti esse in crastinum, ita intelligatur, ut nihil in crastinum reponatur, non poterit ista servare qui se per multos dies à conspectu hominum separatos includunt, viventes in magna intentione orationum. Et postea subdit: An forte quo sunt sanctiores, eo sunt volucribus dissimiliores? Et postea subdit (cap. xxiv. in princ.) Si enim urgeantur ex Evangelio ut nihil reponant in crastinum, rectissime respondent: Cur ergo ipse Dominus loculos habuit, ubi pecuniam collectam reponeret? Cur tanto ante, fame imminente, frumenta sanctis parvibus missa sunt? Cur Apostoli indigentiam sanctorum necesse sit procurarum? Quando ergo dicitur, Nolite solliciti esse in crastinum, secundum Hieronymum (in hunc loc.) sic exponitur: Sufficit nobis præsentis temporis cognitio: futura, quæ incerta sunt, Deo relinquamus: secundum Chrysol-

ostomum (alium Auctorem hom. xvi. in op. imperf. circ. fin.) sic: Sufficit labor quem patris proprie necessitate: non superfluo pro superfluis laborare: secundum Augustinum (Lib. II. de sermone Domini in mont. cap. xvii. aliquid. à princ.) sic: Com aliquid boni operatur, non temporalia, quæ significantur per crastinum, sed eterna cogitamus.

Ad tertium dicendum, quod verbum Hieronymi habet locum ubi sunt superabundantes divitiæ, quæ habentur quasi propriæ, vel per quarum abusum etiam singuli de communitate superbiunt, & lascivunt; non autem habet locum in divitiis moderatis, communitè conservatis ad solam sustentationem vitæ, qua singuli indigent. Eadem enim est ratio quod singuli utantur his quæ pertinent ad necessaria vitæ, & quod communiter conserventur.

Ad quartum dicendum, quod Isaac possessiones renuebat accipere, quia timebat ne per hoc ad superfluas divitiæ veniretur, per quarum abusum impeditur religionis perfectio. Unde Gregorius ibid. subdit: Sic metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut avari divites solent perituram divitiis custodire. Non autem legitur, quod renuerit recipere aliqua necessaria ad vitæ sustentationem communiter conservanda.

Ad quintum dicendum, quod Philosophus in I. Politic. (cap. v. & vi.) dicit, panem, & vinum, & alia hujusmodi esse divitiis naturales; pecunias vero divitiis esse artificiales. Et inde est quod quidam Philosophi nolebant uti pecunia, sed aliis rebus, quasi secundum naturam viventes. Et ideo Hieronymus ibidem per sententiam Domini, qui similiter utrumque interdicit, ostendit quod in idem redit habere pecuniam, & alias res vitæ necessarias. Et tamen licet Dominus hujusmodi non portari in via ab his qui ad prædicandum mittebantur, ordinaverit; non tamen ea in communi conservari prohibuit. Qualiter tamen illa verba Domini intelligenda sint, supra ostensum est (quæst. clxxxv. art. 6. ad 2. & 1. 2. quæst. cviii. art. 2. ad 3.)

ARTICULUS VIII.

Utrum perfectior sit religio in societate viventium quam agentium solitariam vitam.

AD octavum sic proceditur. Videtur quod perfectior sit religio in societate viventium, quam agentium solitariam vitam. Dicitur enim Eccl. iv. 9. Melius est duos esse fratres quam unum: habet enim momentum societatis super. Igitur videtur perfectior esse religio in societate viventium.

Secundum Op. Tom. IV.

2. Præterea. Matth. xviii. 20. dicitur: Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in medio eorum. Sed nihil potest esse melius quam Christi societas. Ergo videtur quod vivere in congregatione sit melius quam docere solitariam vitam.

3. Præterea. Inter alia religionis vota votum obedientiæ excellentius est, & humilitas est maxime Deo accepta. Sed obedientia, & humilitas magis observantur in conversatione quam in solitudine: dicit enim Hieronymus ad Rusticum monachum (ante med. epist. iv.) In solitudine cito superbit superbia, dormit quantum voluerit, facit quod voluerit: & contrario autem ipse docet eum qui in societate vivit, dicens: Non facias quod vis, comedas quod suberis, habeas quantum acceperis, subiciaris cui non vis, servias fratribus, propositum monasterii times ut Deum, diligas ut parentem. Ergo videtur quod religio in societate viventium sit perfectior ea quæ solitariam vitam agit.

4. Præterea. Dominus dicit Lucæ xi. 33. Nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit neque sub medio. Sed illi qui solitariam vitam agunt, videtur esse in abscondito positi, nihil utilitatis hominibus afferentes. Ergo videtur quod eorum religio non sit perfectior.

5. Præterea. Id quod est secundum naturam hominis, videtur ad perfectionem virtutis pertinere. Sed homo est naturaliter animal sociale, ut Philosophus dicit in I. Politic. (cap. 11. à princ.) Ergo videtur quod agere solitariam vitam non sit perfectius quam agere vitam socialem.

Sed contra est quod Augustinus in Lib. de operibus monachorum (cap. xxiii. à med.) illos sanctiores esse dicit qui à conspectu hominum separati, nulli ad se præbent accessum, viventes in magna intentione orationum.

Respondeo dicendum, quod solitudo, sicut & ipsa paupertas, non est ipsa essentia perfectionis, sed perfectionis instrumentum. Unde & in collationibus Patrum (collat. i. cap. vi. in princ.) dicit Abbas Moyses, quod pro puritate cordis solitudo sectanda est, sicut & jejunia, & alia hujusmodi. Manifestum est autem quod solitudo non est instrumentum congruum actioni, sed contemplationi, secundum illud Osæ ii. 14. Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus. Unde non congruit religionibus quæ sunt ordinatæ ad opera vitæ activæ sive corporalia, sive spiritualia, nisi forte ad tempus, exemplo Christi, qui, ut dicitur Lucæ vi. 12. exiit in montem solus orare, & erat pernoctans in oratione Dei.

Competit autem religionibus quæ sunt ad contemplationem ordinatæ. Considerandum est tamen, quod id quod est solitariam, debet esse sibi per se sufficiens. Hoc autem

Aaa 2

est

est cui nihil deest, quod pertinet ad rationem perfecti. Et ideo sollicitudo competit contemplanti, qui jam ad perfectum pervenit. Quod quidem contingit dupliciter. Uno modo ex solo divino munere; sicut patet de Joanne Baptista, qui *fuit repletus Spiritu Sancto adhuc ex utero matris sue*; unde cum adhuc puer esset, erat in desertis, ut dicitur Lucæ 1. Alio modo per exercitium virtuosus actus, secundum illud ad Hebr. v. 14. *Persectorum est solidus cibus, eorum qui pro consue utine exercitator habent sensus ad discretionem boni, ac mali.*

Ad exercitium autem huiusmodi iuvatur homo ex aliorum societate dupliciter. Uno modo quantum ad intellectum, ut instruat in his quæ sunt contemplanda; unde Hieronymus dicit ad Rustic. monach. (ante med. epist.) *Mihi placet ut habeas sanctorum contubernium, nec ipse te deceat.* Secundo quantum ad affectum, ut scilicet noxiæ affectiones hominis reprimantur exemplo, & correctione aliorum: quia, ut dicit Gregorius XXX. Moral. super illud, *Cui dedit in solitudinem domum* (cap. x. i. circ. med.), quid prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis? Et ideo vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis. Solitudo autem competit jam perfectis: unde Hieronymus dicit ad Rustic. monach. (loc. cit.) *Solitaria vitam reprehendimus? minime: quippe quam sæpe laudavimus: sed de ludo monasteriorum huiusmodi volumus egressi milites, quos eremi rudimenta dura non terreat, qui specimen conversationis suæ multo tempore desiderint.*

Sicut ergo id quod jam perfectum est, præminet ei quod ad perfectionem exercetur, ita vita solitariorum, si debite assumatur, præminet vitæ sociali. Si autem absque præcedenti exercitio talis vita assumatur; est periculosissima, nisi per divinam gratiam suppleatur quod in alijs per exercitium acquiritur; sicut patet de beatis Antonio, & Benedicto.

Ad primum ergo dicendum, quod Salomon ostendit, melius esse quod sint duo simul quam unus, propter auxilium quod unus habet ab alio, vel ad sublevandum, vel ad fovendum, vel ad spiritualiter calefaciendum: quo quidem auxilio jam non indigent qui sunt perfectionem affecti.

Ad secundum dicendum, quod dicitur I. Joan. 1v. 16. *Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* Sicut ergo Christus est in medio eorum qui sibi invicem per dilectionem proximi sociantur; ita habitat in corde eius qui divinæ contemplationi insistit per dilectionem Dei.

Ad tertium dicendum, quod actu obelire est necessarium his qui indigent exerceri secundum directionem aliorum ad perfectionem

capendam; sed illi qui jam perfecti sunt, spiritu Dei sufficienter agunt, ut non indigent actu alijs obedire; habent tamen obedientiam in preparatione animi.

Ad quartum dicendum, quod, sicut Augustinus dicit in XIX. de civitate Dei (cap. xix. à med.) *à studio cognoscende veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium.* Quod autem aliquis super candelabrum ponatur, non pertinet ad ipsum, sed ad ejus superiores. *Quas sarcina si non imponatur, ut Augustinus ibidem subdit, contenti sunt veritatis vacandum est, ad quam plurimum valet solitudo.* Et tamen illi qui solitariam vitam agunt, multum utiles sunt generi humano. Unde Augustinus dicit in Lib. de moribus Ecclesiæ (cap. xxxi. paulo à princ.) de his loquens: *Pane solo, qui eis per certa intervalla temporaria afferuntur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt, perseverantes col'equo Dei, cui parvis mentibus inhaerent. Videntur autem nonnullis rei humanas, plusquam oporteret, deseruisse, non intelligentibus quantum nobis eorum animus in orationibus proficit, & vita ad exemplum, quorum corpora vivere non sinimus.*

Ad quintum dicendum, quod homo non potest solitarius vivere dupliciter. Uno modo quasi societatem humanam non ferens propter animi solitudinem: & hoc est bestiale. Alio modo per hoc quod totaliter divinis rebus inhaeret; & hoc est supra hominem. Et ideo Philosophus dicit in I. Polit. (cap. 11. à med.) *quod ille qui alijs non communicat, est bestia, aut Deus, idest divinus vir.*

QUÆSTIO CLXXXIX.

De religionis ingressu,

in decem articulos divisa.

DEinde considerandum est de ingressu religionis: & circa hoc quaruntur decem.

Primo, utrum illi qui non sunt exercitati in observantia præceptorum, debeant ingredi religionem.

Secundo, utrum liceat aliquos voto obligati ad religionis ingressum.

Tertio, utrum illi qui voto obligantur ad religionis ingressum, teneantur votum implere.

Quarto, utrum illi qui vovent religionem intrare, teneantur ibi perpetuo remanere.

Quinto, utrum pueri sint recipiendi in religione.

Sexto, utrum propter parentum obsequium aliqui debeant retrahi à religionis ingressu.

Septimo, utrum presbyteri curati, vel Archidiaconi possint ad religionem transire.

Octavo, utrum de una religione possit aliquis transire ad aliam.

Nono, utrum aliquis debeat alios inducere ad religionis ingressum.

Decimo, utrum requiratur magna deliberatio cum consanguineis, & amicis ad religionis ingressum.

ARTICULUS I. 908

Utrum illi qui non sunt in præceptis exercitati, debeant ingredi religionem.

Quod. IV. art. 2. & op. xviii. cap. 11. usque ad x. inclusivæ.

AD primum sic proceditur. Videtur quod non debeant religionem ingredi nisi illi qui sunt in præceptis exercitati. Dominus enim consilium perfectionis dedit adolescenti, qui dixerat se præcepta à juventute servasse. Sed à Christo sumptis initium omnis religio. Ergo videtur quod non sint ad religionem admittendi nisi qui sunt in præceptis exercitati.

2. Præterea. Gregorius dicit super Ezech. (hom. xv. aliquant. à princ. & Lib. XXII. Moral. cap. xiv. parum à princ.) *Nemo repente fit summus; sed in bona conversatione à minimis quis incipiat, ut ad magna perveniat.* Sed magna sunt consilia, quæ pertinent ad perfectionem vitæ; minora autem præcepta sunt, quæ pertinent ad communem justitiam. Ergo videtur quod non debeant aliqui ad observantiam consiliorum religionem intrare, nisi prius fuerint in præceptis exercitati.

3. Præterea. Sicut ordines sacri habent quandam excellentiam in Ecclesia, ita & religionis status. Sed, sicut Gregorius scribit (a) Siagrio Gallorum Episcopo (Lib. IX. Regist. epist. cv. à med.) & habetur in Decret. dist. xviii. (cap. *Sicut Neophyto*) *ordinate ad ordines (b) ascendendum est. Nam casum aperit qui ad summi loci fastigia, postpositis gradibus, per abrupta querit ascensum. Scimus autem quod edificati pariter non prius rigorum pondus accipiunt, nisi à novitatis suæ humore siccentur; ne si ante pondus, quam solidentur, accipiant, eandem simul fabricam deponant.* Ergo videtur quod non debent aliqui ad religionem transire, nisi in præceptis sint exercitati.

(a) Ita optime ex Gregorii textu reponit Nicolaus. Alii in edit. Anglorum Episcopo, item Augustino Anglorum Episcopo, item Gallorum Episcopo in msa. est latius loco nominis. In Decretis Siagrio, &c. (b) A. accedendum.

4. Præterea. Super illud Psalm. cxxx. *Sicut ablactatus est super matrem suam*, dicit Glossa (ord.) *;* In utero matris Ecclesiæ primo concipiuntur, dum fidei rudimentis instruntur; inde quasi in utero ejusdem aluntur, in illis dem primordialis proficientes; deinde in lucem educuntur, dum per baptismum regenerantur; deinde quasi manibus Ecclesiæ portantur, & lacte nutritur, dum post baptismum in bonis operibus informantur, & lacte simplicis doctrinæ nutritur proficiendo, donec jam grandiusculi à lacte matris accedamus ad mensam patris, idest à simplici doctrina, ubi prædicatur Verbum caro factum, accedamus ad Verbum in principio apud Deum. Et postea subdit: *Quia nuper baptizati in Sabbato sancto quibus, si manibus Ecclesiæ gantur, & lacte nutritur usque ad Pentecosten; quo tempore, re nulla difficultate inducuntur, non jejuna-*

tur, non media nocte surgitur; postea Spiritu Paraclitico confirmati, quasi ablactati, incipiunt jejunare, & alia difficultata servare. Multi vero hunc ordinem perverterunt, ut hæretici, & schismatici, se ante tempus à lacte separantes; unde extinguuntur. Sed hunc ordinem pervertere videtur illi qui religionem intrant, vel alios ad intrandum inducunt, antequam sint in faciliiori observantia præceptorum exercitati. Ergo videtur quod sint hæretici, vel schismatici.

5. Præterea. A prioribus ad posteriora est transeundum. Sed præcepta sunt priora consilia, quia sunt communiora, utpote à quibus non convertitur essendi consequentia; quicumque enim servat consilia, servat & præcepta; sed non convertitur. Congruus autem ordo est ut à prioribus ad posteriora transeat. Ergo non debet aliquis transire ad observantiam consiliorum in religione, nisi prius sit exercitatus in præceptis.

Sed contra est quod Dominus Mattheum publicanum, qui in observantia præceptorum exercitatus non erat, advocavit ad consiliorum observantiam; dicitur enim Lucæ v. 11. *quod relictis omnibus, secutus est eum.* Non ergo est necessarium quod ante aliquis exercitatus in observantia præceptorum, quam transeat ad perfectionem consiliorum.

Respondetur dicendum, quod, sicut ex supra dictis patet (quæst. præc. art. 1.) status religionis est quoddam spirituale exercitium ad consequendam caritatis perfectionem; quod quidem fit, inquantum per religionis observantiam.